

Bokmelding

Kristendom og utvikling. Kan tro flytte bjerge?

Uffe Torn (red.)
303 sider, Dansk Missionsråd,
København, 2015.

Formålet med denne antologien er å bidra til og stimulere debatten om religionenes både positive og negative rolle innen utviklingsarbeid og bistand. Perspektivet er dansk: Her inndras danske erfaringer basert på Danmarks historiske, kulturelle og religiøse forutsetninger. Her gjøres det i flere artikler rede for trådene i den danske tenkningen omkring bistand, misjon og religion, især etter 2. verdenskrig. I Danmark kom man noe sent i gang med samtalen om religion og utvikling, sammenliknet med andre land i Europa og Skandinavia. Med denne antologien har man innhentet det forsømte og fått et solid historisk og aktuelt fundament for å forstå problematikken, både i et dansk og i et internasjonalt perspektiv.

Dette skyldes især redaktøren Uffe Torn, som er den person som har størst erfaring og innsikt i dansk bistand og dansk misjon. Torn har bakgrunn fra Danida (tilsvarende Norad), Folkekirkens Nødhjelp (= Kirkens Nødhjelp), Det Lutherske Verdensforbund og Dansk Missionsråds Udviklingsavdeling. I årtier har han vært en autoritet på disse emner. Noen av de beste kapitler i boken stammer da også fra hans penn: «Missioinsarbeidet og utviklingsbistanden» og «Religions- og trosfrihed i dansk utviklingsbistand».

Antologien har fem avsnitt (deler). I det første avsnittet gjør bidragsyterne rede for bakgrunnen for og innholdet i de siste 20 årenes internasjonale debatt og forskning om religion og utvikling. Især Jørgen Thomsens og Henrik Stubkjærs kapitler utmerker seg. Begge har bakgrunn og erfaring fra Folkekirkens Nødhjelp, men plasserer erfaringene inn i en større idehistorisk og misjonell ramme. Det andre avsnitt handler om teologi og utvikling og inneholder blant annet et spennende kapittel om den europeiske politiske teologi og frigjøringssteologien i Latin-Amerika.

Det tredje avsnitt inneholder ulike danske perspektiver på tematikken. For meg var det især interessant å følge Jørgen Harboes fortelling om «Bistandens tre store teologer» - kirkehistorieprofessoren Hal Koch, misjonæren og ambassadøren Kaj Baagø og generalsekretæren Viggo Møllerup. Jeg kjente alle tre, om ikke personlig, så dog så pass godt at Harboes gjennomgang kaller frem minner.

Alle tre var ivrige forkjempere for bistandstanken, men samtidig opptatt av et nødvendig skille mellom bistand og misjon. Det hang nok sammen med arven fra Grundtvig om 'menneske først og kristen så' og kanskje også en (firkantet) forståelse av den lutherske to-regimentlære.

Uffe Torns eget kapittel i dette avsnittet er særlig viktig. Han analyserer en rekke artikler av Holger Bernt Hansen, teolog og sentral i dansk u-landsbistand som mangeårig formann for Danida. Hansen taler varmt om både bistand og misjon, men gjentar på ulik måte i alle sine artikler i perioden 1968-2007 faren ved å la misjon bli til bistand. Dels handler det om risikoen for at misjonen glemmer sitt egentlige forkynnende ærend, og dels handler det om faren for at politiske penger gjør misjonen avhengig av staten og Danida: «faren for skævvridning af arbejdet, manglende balance mellem det evangeliserende og kirkeopbyggende arbejde og udviklingsarbejdet, relationerne mellem kristent missionsarbejde og statsligt bistandsarbejde og faren for afhængighed af staten» (p. 131). Slike spørsmål er også relevante for norske aktører (Digni, Kirkens Nødhjelp).

I fjerde avsnitt bringes en rekke case stories skrevet av danske som har vært eller fortsatt er involvert i bistandsarbeid som utsendte og ansatte i ulike sammenhenger – både trosbaserte og sekulære organisasjoner. Dette avsnitt blir noe ujevnt – litt mye hummer og kanari om hverandre.

Endelig avsluttes boka med to perspektiver fra afrikanske kirkeledere – en main-stream og en fra en uavhengig afrikansk kirke. Dette avsnittet kunne gjerne ha vært gjort lengre.

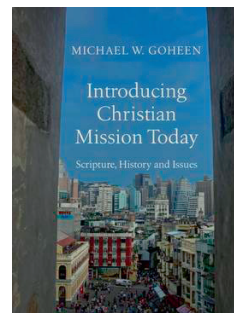
Dette er en viktig bok for folk som jobber innen bistand og misjon, også for personer som hører hjemme innen Norad og ikke-trosbaserte frivillige organisasjoner. I tillegg vil boken være nyttig for politikere, journalister og studenter innen bistand. Især den grundige behandling av religion og bistand vil være til gagn også for norske lesere.

Knud Jørgensen

Bokmelding

Introducing Christian Mission Today. Scripture, History and Issues

Michael W. Goheen
*444 sider, IVP Academic,
Downers Grove, Illinois, 2014.*

David Boschs bok *Transforming Mission* fra 1991 er velkjent blant lærere og studenter innen misjonsvitenskap. Det er også en kjent sak at boken er omfattende og krevende for uerfarne studenter. I tillegg er den nå 25 år gammel. Goheens bok er et tilbud om en mer populær innføring i misjonsvitenskap, beregnet for studenter og prester. Samtidig er formålet å gi en mer oppdatert oversikt over missiologi. At boka bygger på David Bosch er tydelig; i tillegg hentes det mye materiale fra Leslie Newbigin, Hendrik Kraemer, Andrew Walls, Wilbert Shenk og Chris Wright. Det gjøres ved å inkludere, i form av bokser, lange sitater fra alle disse, især fra Bosch og Newbigin.

Goheens bakgrunn er reformert (hollandsk neocalvinisme kaller han det). Det innebærer mange og lange sitater fra reformerte missiologer, især J.H. Bavinck, Harvie Conn, Mark Noll, Johannes Verkuyl og N.T. Wright. På en måte minner boken dermed om reformasjonens kompilasjon av bidrag fra kirkefedre og reformatorer (e.g. Melanctons «Loci»). Det er både godt og dårlig. Jeg kunne således ha ønsket en mindre siterende og mer selvstendig tekst. Inn imellom tar boka form av et slags kompendium, især over Newbigins teologi og missiologi. Samtidig skriver Goheen fra et evangelikalt synspunkt og idenfiserer seg tydelig med Lausanne bevegelsen og John Stott og Chris Wright. Hans referanser til økumeniske kilder og forfattere blir dermed mangelfulle og tilfeldige.

Samtidig må det sies at boka er en velskrevet, tilgjengelig og omfattende oversikt over misjonsteologien. Goheen har grep om både de bibelske, teologiske og historiske perspektiver. Hans bok gir, som Gerald H. Anderson sier i sin anbefaling, «a comprehensive, scholarly survey of the biblical, historical and contemporary issues in world mission that will serve to inform a generation of students and pastors». Det er således tale om en bredt anlagt oversikt over missiologiens ulike emner: Bibelske og teologiske refleksjoner over misjon, teologi og misjonal tenkning i del en; i del to gis det en oversikt over historiske paradigmer, det nye økumeniske paradigme og en oversikt over den globale

kirke; del tre tar for seg en rekke utvalgte aktuelle tema innen misjon i dag: Holistisk misjon, kontekstualisering, behovet for en missiologi for Vesten (Newbigin, Guder, Shenk, etc.), møtet med de store verdensreligioner, misjon i storbyene, og forholdet mellom 'mission' and 'missions' med tanke på unådde folkeslag.

Goheen makter å kombinere en rekke områder innen misjonsvitenskapen og han har et helhetssyn på misjon i dag – et syn som især løfter frem begreper som *missio Dei*, «witness in six continents» (fra 1963), misjonal kirketenkning med en inngående behandling av misjonal ekklesiologi, og behovet for å konfrontere det vestlige verdensbilde og forbrukersamfunnets avguder. Ikke minst Goheens behandling av kontekstualisering som både aksept og avvisning er klargjørende.

Etter David Bosch har vi ikke så mange samlede behandlinger av missiologi i dag. Noen av oss har i flere år brukt Risto Ahonens bok «Mission in the new millennium» fra 2009, men også den begynner å bli for gammel og vanskelig å få tak i. Stephen Bevans og Roger Schroeders «Constants in Context: A Theology of Mission for Today» fra 2004 er en annen mulighet, men den har et sterkt katolsk perspektiv og begynner også å bli foreldet. Goheens bok kunne derfor være et mer oppdatert alternativ. Den er faktisk allerede tatt i bruk som lærebok på MF i Oslo.

Imidlertid bærer fremstillingen preg av at boka er blitt til over en lenger periode; det betyr at mange av henvisningene er ganske gamle (nitti-årene) og at referanse- ne til mer oppdatert litteratur virker påklistret. Det bør også nevnes at Goheen tydeligvis ikke er oppmerksom på *Regnum Edinburgh Centenary* seriens 35 bind om misjon i det 21 århundre; han har ikke en eneste henvisning til noen av bidragene til denne serien.

Man kunne ha ønsket at forfatteren hadde oppjustert og oppdatert sitt manus, ikke minst slik at han i større grad hadde tatt med henvisninger og innspill fra nyere litteratur, både økumenisk og evangelikal.

Knud Jørgensen

Dialogteologi på norsk

**Beate Fagerli, Anne Hege Grung,
Sven Thore Kloster og Line M. Onsrud (red.)**
312 sider. *Verbum Akademisk. Oslo, 2016.*

Kirkemøtet drøftet under sitt møte i april 2016 hvordan Den norske kirke (DnK) best kunne møte annerledes troende til samtale og sameksistens i et multikulturelt og multireligiøst Norge. I et større perspektiv er dette vel så viktig som spørsmålet om ekteskap og homofili: I kraft av sin religiøse og kulturbærende posisjon vil DnK spille en sentral rolle i en dialog hvor tro møter tro – og ikke-tro, og hvor vi utfordres til å kjenne vår egen tro og åpne den for andre.

Et viktig grunnlag for Kirkemøtets samtale har vært boka *Dialogteologi på norsk*. I Kirkemøtets vedtak heter det: «Mennesker med ulik tro og livssyn deler mange av de samme livsvilkår og hverdagslige erfaringer. Dialog er nødvendig for å skape gode medmenneskelige relasjoner og et godt og fredelig samfunn hvor religion spiller en konstruktiv, samfunnsbyggende rolle.» Sagt på en annen måte: Religion handler ikke bare om krig og konfrontasjon, men om å leve i pakt med Gud, med mennesker og skapningen. Derfor er det viktig å spørre hvordan kirken skal møte tros- og livssynsmangfoldet i Norge. Det reiser også spørsmål om hvordan kristen teologi blir påvirket og utfordret av andre kulturer og religioner.

Boka handler om dialog med Gud, dialog med andre mennesker og dialog med oss selv. Her finner vi innspill og refleksjoner over erfaringer med dialog og religionsmøte fra 16 forfattere med forskjellig, men ikke veldig ulik bakgrunn. Alle kommer fra en luthersk sammenheng og hører hjemme innen samme dialogtradisjon og samme teologiske verdensbilde. Deres felles utgangspunkt kan sies å være egne dialogerfaringer. Boka inneholder således ikke bidrag fra forfattere fra andre kirkesamfunn, religioner eller livssyn.

Boka har tre deler. Del 1 handler om dialogteologi og kristen selvforståelse i møte med andre: Hvordan vil ens egen religiøse selvforståelse endre seg når bildet av den andre blir annerledes? Bidragsyterne (Notto R. Thelle, Oddbjørn Leirvik, Anne Hege Grung, Gunnar Haaland, Tore Johnsen og Tore Laugerud) forteller om møter med andres tro og livssyn, inklusive livssynshumanismen og nyåndelige bevegelser. I del 2, som bærer overskriften «Dialogteologi i kirkelige handlinger», behandles nye praktisk-teologiske utfordringer i rela-

sjon til dåp, begravelse, skolegudstjenester og sjelesorg (Sunniva Gylver, Steinar Ims, Anne Anita Lillebø og Iselin Jørgensen). Del 3 tar for seg «Dialogteologi i ulike teologiske felt» i form av diskurser om erfaringer fra interreligiøs dialog i et tematisk og teoretisk perspektiv. Her er spennet meget vidt. Det dreier seg om dialog og feminisme, kristent hat mot jøder og muslimer, bibelsk hermeneutikk i dialogarbeidet, religionsteologi, dialog og misjon, sannhetsbegrepet i dialog og til slutt et religionsfilosofisk bidrag (Anne Hege Grung, Sven Thore Kloster, Gitte Buch-Hansen, Kajsa Ahlstrand, Bård Mæland, Vejbjørn Horsfjord og Raag Rolfsen).

Boka inneholder mye som er verdifullt med tanke på dagens og fremtidens utfordringer til dialog i et multikulturelt og multireligiøst samfunn. Her vil studenter, kirkelig ansatte og frivillige innen DnK finne relevant ressursmateriale til bruk i religionsdialog. Samtidig vil viktige grupperinger innen kirke og kristelige organisasjoner savne en bredere og mer nyansert behandling av religionsteologien og i det hele tatt bidrag fra et større miljø. Her tenker jeg både på et bredere fagmiljø i relasjon til teologi og misjon, og jeg tenker på erfaringer fra sammenhenger hvor dialog og evangelisering holdes sammen. Det hadde videre vært en styrke om boka hadde inneholdt et samlende og oppsummerende kapittel om dialogteologi som kontekstuell teologi. Det er en fare for at en del lesere vil plassere denne viktige boka innen en bestemt, mer eller mindre «liberal-teologisk» bås. Det ville være trist – og kunne kanskje også vært unngått?

Knud Jørgensen